

GÜMRÜK BİRLİĞİ VE ŞEKERLİ ÜRÜNLER SEKTÖRÜ

■ Edip TAHİNCİOĞLU
Kent Gıda San. ve Tic. A.Ş.

Bilindiği üzere, 1.1.1996 tarihinden başlayarak Türkiye ile Avrupa Birliği (AB) arasında Gümrük Birliği resmen yürürlüğe girmiştir. Gümrük Birliği esas itibarıyla sanayi ürünlerini kapsamakla birlikte işlenmiş tarım ürünleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bünyesinde temel tarım ürünleri olarak hububat, süt, şeker ve tereyağı yer alan ürünler işlenmiş tarım ürünleri olarak tanımlanmaktadır. Çikolata, şekerlemeler, bisküvi, pastacılık ürünleri ve dondurmalar bu ürünler arasındadır. Bu tür işlenmiş tarımsal ürünler ileri derecede işlenmiş oldukları için tarımsal ürünlerin korunması dışında sanayi korumasına da tabi tutulmuştur. Söz konusu ürünlerin, sabit unsur olarak ifade edilen sanayi payı ve değişken unsur olarak ifade edilen tarım payı ile korunmaları hedeflenmiş olmasına rağmen sanayi payı ile korunması yerine tarım payı ile korunma sis-

temi yürürlüğe konmuştur. Türkiye'ye ithalatta veya AB'ye ihracatta ürünlerde tarım payı vergileri ECU cinsinden aşamalı olarak azaltılacak şekilde bir sistem geliştirilmiş olup hedef tarım payına en son 1.1.1999 yılında varılarak koruma daha düşük bir vergi ile devam ettirilecektir.

Aşağıdaki tablolarda sektörde kullanılan bazı hammaddelerin gümrük vergi ve fonları, çikolata ithalatında reçeteye bağlı ödenen değişken vergi miktarları, işlenmiş tarım ürünlerinde gümrük fonlarının aşamalı indirim miktarları görülmektedir.

Ürünlerin beslenme değerini yükselten hammaddelerden süttozunun Türkiye'ye ithalinde büyük ölçüde koruma sağlanmıştır. CIF bedeli üzerinden süttozunda %130, şekerde %35, bitkisel yağda %35 kadar vergi ödenmektedir. AB'nin süttozuna uyguladığı vergi oranı ise daha düşüktür.

SEKTÖRDE KULLANILAN BAZI HAMMADDELER, GÜMRÜK VERGİLERİ VE FONLARI (1997)

KODU (G.T.I.P. NO)	MALIN CİNSİ HAMMADDE	GÜMRÜK VERGİSİ	
		AB/EFTA ÜLKELERİ	DİĞER ÜLKELER
0402.10.19.00.00	SÜT TOZU (YAĞSIZ)	130	130
0402.21.19.00.00	SÜT TOZU (YAĞLI)	130	130
0404.10.02.00.00	PEYNİRALTI SUYU TOZU	45	47
1302.20.10.10.00	PEKTİN	20	25
1701.99.10.00.11	ŞEKER	135	135
1702.11.00.10.00	LAKTOZ	20	20
1702.30.51.00.00	DEKSTROZ	25	25
1803.10.00.00.00	KAKAO LİKÖRÜ	0	12
1804.00.00.00.00	KAKAO YAĞI	0	9
1805.00.00.00.00	KAKAO TOZU	0	12
2009.80.99.00.00	MEYVE KONSANTRESİ	70	70
3302.10.90.00.00	AROMALAR	0	21
3503.00.10.10.00	JELATİN	0	10.6

Çikolataların ithalat veya ihracatında ödenecek vergi reçeteye bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bitter çikolatalarda vergi miktarını direkt olarak şeker miktarı belirlerken, sütlü çikolatalarda süt proteini ve süt yağı miktarları şekere ek olarak vergi

yükü getirmektedir. Değişken değerleri düzenleyen Meursing tablosuna bakılarak ürünün kodu, diğer bir tablodan da vergisi bulunur. 1997'de 1996'ya göre gümrük vergilerinde %9'luk bir düşme gözlenmektedir.

Aşağıda birinci sırada görülen 1704.10.11 nomenklatür

ÇIKOLATALARDA VERGİLER

AB/EFTA ÜLKELERİ					1996	1997
BİTTER ÇİKOLATALAR	ŞEKER	SÜT YAĞI	SÜT PROTEİNİ	GÜMRÜK KODU	ECU/100 KG	ECU/100 KG
TİP 1	%41.05	—	—	7002	18.16	16.51
TİP 1	%50.20	—	—	7003	26.22	23.84
TİP 1	%46.00	—	—	7002	18.16	16.51
SÜTLÜ ÇİKOLATALAR						
TİP 1	%46.7	%4.1	%4.3	7002	68.07	61.88
TİP 1	%46.4	%3.8	%5.2	7002	678.07	61.88
BEYAZ ÇİKOLATALAR						
TİP 1	—	—	—	—	—	44.96

NOT: Meursing Tablosu dikkate alınarak hesaplanmıştır.

kodu olan %60'dan az sakkaroz içeren sakızlarda 1.1.1999'da hedef tarım payına ulaşılacak ve gümrük işlemlerinde ödenecek fon ortalama olarak 22.14. ECU/100 KG. olacaktır. 1997'de aynı ürüne ödenen miktarı 52.50 ECU/100 KG.'dir.

Uygulamanın bugünkü durumunu inceledikten sonra Gümrük Birliğinin etkilerine değinmekte yarar görüyorum. Ortak bir gümrük tarifesi ve ortak ticari kuralların kabulünü öngören "Gümrük Birliği" entegrasyonu ile Türkiye'nin sadece Avrupa değil tüm dünya rekabetine hızla açılması planlanmıştır. Ülkemizde üretim, ihracat, ithalat, yatırım ve her türlü ekonomik faaliyetin Avrupa anlayışına ve kurallarına göre değişmeye başladığı gözlenmektedir ve Türkiye'de iş yapma kuralları Avrupa'ya yakınlaştıkça ciddi ölçüde değişmeye devam edecektir.

6 Mart 1995'te imzalanan Gümrük Birliği kararı Türkiye sanayii mallarında 3 önemli yükümlülük

getirmiştir.

- 1) AB'ne karşı korumacılık sınırlanacak,
- 2) AB dışında ortalama yüzde 6-7 koruma uygulanacak,
- 3) Üretim, yatırım, ihracat, ithalat faaliyetlerinde AB'deki kurallar Türkiye'de uygulanacaktır.

Kısaca belirtilen bu yükümlülükler şirketlerin üretim ve rekabet politikalarında büyük değişikliklere yol açmaktadır. Gümrük vergilerindeki indirimler hammadde ve yarı mamül madde girdilerinde sanayi kesimine maliyet avantajı getirmektedir.

Ancak mamul maddeler üzerindeki korumanın da aşağıya çekilmesiyle yerli sanayi açık rekabet ortamı içine girmiştir.

Bunun diğer bir etkisi de maliyet avantajının piyasa fiyatlarını olumlu etkilemesi olacaktır.

HEDEF TARIM PAYINA 1.1.1999 TARİHİ İTİBARIYLA ULAŞILACAK OLAN MADDELERİN LİSTESİ						
KOMBİNE NOMENKLATÜR KODU**	AB VE EFTA İÇİN GÜMRÜK VERGİSİ ORANI %	DİĞER ÜLKELER İÇİN VERGİ ORANI %	1.1.1996 TARİHİ İTİBARIYLA TARIM PAYI ECU/100 KG	1.1.1997 TARİHİ İTİBARIYLA TARIM PAYI ECU/100 KG.	1.1.1998 TARİHİ İTİBARIYLA TARIM PAYI ECU/100 KG.	1.1.1999 TARİHİ İTİBARIYLA TARIM PAYI ECU/100 KG.
1704.10.11	0	8	72.74	52.50	37.32	22.14
1704.10.19	0	8	94.30	65.44	43.79	22.14
1704.10.91	0	8	79.81	58.34	42.23	26.13
1704.10.99	0	8	72.99	54.25	40.19	26.13
1704.90.99	0	13	65.51	46.20	31.71	17.23

**** İŞLENMİŞ TARIM ÜRÜNLERİ VE NOMENKLATÜR KODU (GÜMRÜK TARİFELERİ)**

- 1704.10.11 AĞIRLIK İTİBARIYLA %60'DAN AZ SAKKARAZ İÇEREN, ŞERİT HALİNDE OLAN ÇIKLET
- 1704.10.19 AĞIRLIK İTİBARIYLA %60'DAN AZ SAKKARAZ İÇEREN, DİĞERLERİ
- 1704.10.91 AĞIRLIK İTİBARIYLA %60'DAN FAZLA SAKKARAZ İÇİREN, ŞERİT HALİNDE OLAN ÇIKLET
- 1704.10.99 AĞIRLIK İTİBARIYLA %60'DAN FAZLA SAKKARAZ İÇEREN DİĞERLERİ
- 1704.90.30 BEYAZ ÇİKOLATA
- 1704.90.51 NET 1 KG VEYA DAHA FAZLA AMBALAJDA EZME
- 1704.90.55 BOĞAZ PASTİLLERİ VE ÖKSÜRÜK İÇİN ŞEKERLER
- 1704.60.61 SADECE FINDIK İHTİVA EDENLER
- 1704.90.65 SAKIZLI ŞEKERLER, JÖLELİ ŞEKERLER
- 1704.90.71 KAYNATILMIŞ TATLILAR
- 1704.90.75 KAMEL VE BENZERİ TATLILAR
- 1704.90.81 BASINÇLA ELDE EDİLEN TABLETLER
- 1704.90.99 TAHİN HELVASI, DİĞER HELVALAR, SADE LOKUM, KAYMAKLI LOKUM, AKİDE ŞEKERİ, FONDAN, DİĞER LOKUMLAR, DİĞERLERİ
- 1806.10.10 TOZ KAKAO İLAVE ŞEKER VE TATLANDIRICI İÇERENLER
- 1806.10.30 %65 VEYA YUKARI %80 AZ SAKKARAZ İÇERENLER
- 1806.10.90 %80 VEYA DAHA FAZLA SAKKARAZ İÇERENLER
- 1806.20.10 AĞIRLIĞI 2 KG. VEYA DAHA ÇOK, KALIP AMBALAJLARDA %31 VEYA DAHA FAZLA KAKAO YAĞI İLE KATI SÜT YAĞININ BİRLİKTE ORANI %31 VEYA DAHA FAZLA OLANLAR
- 1806.20.30 AĞIRLIĞI 2 KG VEYA DAHA ÇOK, KALIP AMBALAJLARDA, %25 VEYA DAHA FAZLA KAKAO YAĞI İLE KATI SÜTYAĞININ BİRLİKTE ORANI %31 AZ OLACAKTIR.
- 1806.20.50 AĞIRLIĞI 2 KG VEYA DAHA ÇOK, KALIP AMBALAJLARDA, %18 VEYA DAHA FAZLA KAKAO YAĞI İÇERENLER
- 1806.20.70 SÜTLÜ ÇİKOLATA KIRINTILARI
- 1806.20.30 KAKAO İLE KAPLANMIŞ OLANLAR
- 1806.20.95 DİĞERLERİ
- 1806.31.00 İLAVE HUBUBAT, MEYVA VE SERT KABUKLU MEYVA İÇERENLER
- 1806.32.10 DİĞERLERİ
- 1806.90.11 PRALİNLER, ALKOL İÇERENLER
- 1806.90.19 PRALİNLER, DİĞERLERİ
- 1806.90.31 DONDURULMUŞ
- 1806.90.39 DONDURULMAMIŞ
- 1806.90.50 KAKAOLU ŞEKERCİ MAMULLERİ VE ŞEKER YERİNE KULLANILAN MADDELERDEN İMAL EDİLMİŞ ŞEKERCİ MAMULLERİ
- 1806.90.60 EKMEĞE SÜRÜLEREK YENİLEN KAKAOLU ÜRÜNLER
- 1806.90.70 MEŞRUBAT YAPIMINDA KULLANILAN KAKAOLU MÜSTAHZARLAR
- 1806.90.90 DİĞERLERİ

Bu noktalarda ise uluslararası rekabet gücü bulunan veya bu güce yakın üretim yapabilen ve teknolojik gelişimi sebebiyle rekabet üstünlüğüne sahip, verimli işletmeler GATT ile birlikte büyük faydalar sağlayacaktır. Dolayısıyla bu avantajları yakalamak için devletin ve işletmelerin uygulayacakları rekabet politikaları önem kazanmaktadır.

Gümrük Birliğine girişle beraber değişen ekonomik ve çevre faktörlerine (pazar, sosyal ve politik) uyum sağlayabilmek, rekabet imkanlarını geliştirmek şirketler için büyük önem taşımaktadır.

Sirketlerin bu değişen koşullara uyum sağlamak amacıyla izleyebilecekleri hareketler:

* Stratejik Planlama

- Aynı kalmak
- Anlaşmalar üstüne yoğunlaşmak
- Küçülme stratejileri
- Büyüme politikaları
- iç büyüme
- Birleşmeler
- Devralmalar

* Politika

değişiklikleri

* Bir kereye mahsus kararlar

Stratejik planlama, şirketlerin uzun dönemli hedeflerine yönelik olarak izleyecekleri hareket planlarını içerir.

Dikkatli değerlen-

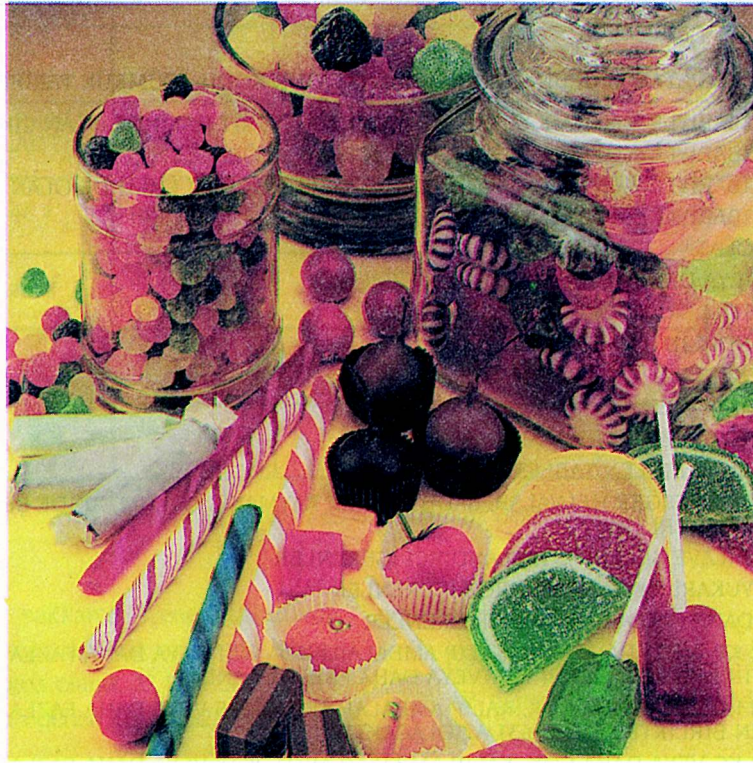
dirmelerden ve geleceğe yönelik çevre faktörlerinin tahmininden oluşan planlama, uzun vadede şirket rekabet politikalarını da doğrudan etkiler. Rekabet avantajı, şirketin rakiplerine oranla üretim, pazarlama, kalite, servis, fiyat, pazar payı gibi unsurların bir veya birkaçında daha üstün bir durumda olmasıyla sağlanabilir.

Sekerli ürünler sektöründe Türk firmaları genelde iç büyüme stratejisini tercih etmekte birlikte az veya çok birleşmeler gündeme gelmiştir. İç büyümede şirket kendi imkanlarını artırma yoluna giderken organizasyonel yapısını değiştirmekte, kendi kalite, verimlilik ve şirket kültürünü geliştirmektedir.

Çok uluslu şirketler yayılma politikalarının bir sonucu olarak Türkiye'de de üretim ve satış aktivitelerini artırmaya başladılar. Bu şirketler üretim yapmadan önce AB'den ürün ithal ederek pazar paylarını artırmayı planlamaktadırlar. Bunda başarıya ulaşmaya başladıkları gözlenmektedir.

Türk tüketici-sinin ithal ürünlere duyduğu güven neticesinde ithal ürünlerin çeşidinde önemli bir değişim ve artış görülmektedir. Şekerli ürünler sektöründe ürün çeşidi sayılamayacak kadar fazladır. Yerli firmalar rekabete fiyat avantajları ile devam ederlerken diğer yandan yatırımları ile yeni çeşitleri hedeflemektedirler. Bu arada Türk firmaları ihracat

faaliyetleri ile dünya piyasalarında rekabetçi ticaretin kuralları ile satışlarına devam etmekte ve bu alanda tecrübe kazanmaktadır. Tüm avantajlarına rağmen ithal ürünlerin Türkiye'de kısa bir dönemde tüketilmesi beklenmemelidir. Tüketim alışkanlıkları Avrupa'dan farklıdır, buna iklim şartları da eklenmelidir. Türk ürünlerinin Avrupa pazarına belirli bir marka ile girmesi ve büyük miktarlara satılması, ürün, ambalaj ve etiket

bilgileri ile ilgili gerekli ve önemli tanıtım harcamaları (reklam) yapılması koşuluyla başarıya ulaşmaktadır. Türk firmaları bu işlemler için gerekli fonu oluşturmanın yolunu araştırmalı ve daha önemlisi belki de yeni ürünler geliştirerek rekabete devam etmelidir. 1.1.1999'da hedef tarım payına ulaşıldığında vergilerle korumanın en düşük düzeyde olacağı dönem başlayacaktır. Güçlü Avrupalı firmaların ürünleri Türkiye pazarına büyük miktarlarda ithal edilecek, yaygınlık kazanacaklardır. Bu durum yerli üreticileri olumlu etkileyebileceği gibi olumsuzlukları da beraberinde getirecektir. Rekabet acımasızdır, ayakta kalabilmek için güçlü olmayı öğrenmek gereklidir.